

Autor:

Observatori për të Drejtat e Fëmijëve dhe të Rinjve

© Aplikimet për leje për të shumëfishuar ose përkthyer pjesë nga ky publikim duhet të dërgohen në:

Observatori për të Drejtat e Fëmijëve dhe të Rinjve (Observatori)

Rr. "Blv. Bajram Curri" Nd. 136, H. 14, Ap. 1

Njësia Administrative Nr 5, 1019, Tiranë, Shqipëri

Tel: 00355 42 258 987

Email: info@observator.org.al

Webmail: www.observator.org.al

Kjo analizë është realizuar nga UNFPA me ekspertizën e Observatorit për të Drejtat e Fëmijëve dhe të Rinjve, në kuadër të projektit "Leave No One Behind" ("Askush të mos mbetet pas"), një Program i përbashkët i OKB-së i financuar nga Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC) dhe zbatuar nga katër agjensi të OKB-së: UNDP, UNFPA, UNICEF dhe UNWOMEN, në partneritet me Qeverinë Shqiptare. Ky projekt synon fuqizimin e personave vulnerabël në Shqipëri që të kenë akses dhe mundësi të barabartë në shërbimet publike, të kenë një zë në vendimarrjen publike, që ndikon në jetën e tyre dhe t'u kërkojnë llogari zyrtarëve publikë, duke i mbajtur përgjegjës për dështimet apo arritjet.

EKSPERTE E ANALIZËS

Monika Kocaqi

EKIPI MENAXHUES

Elma Tërshana

Eridjona Vallja

Verdi Shehu

SUPERVIZUESE

Elida Nuri

Një falenderim i shkon stafit të *Bashkisë së Dibrës* që ka bashkëpunuar me Observatorin dhe ka mundur të dhënat ndër vite mbi aktivitetet dhe buxhetin e planifikuar dhe realizuar për të rejtat dhe të rinjtë. Në veçanti falenderojmë z. Muharem Rama – Kryetar i Bashkisë Dibrë dhe znj. Zamira Gjeleshi – Përgjegjëse e Arsimit, Kulturës dhe Turizmit në Bashki.

Përmbajtja e këtij *publikimi* është përgjegjësi e Observatorit në emër të rrjetit të organizatave "Zëri i të rinjve". Opinionet e shprehura këtu janë të autorëve/eve dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht opinionet e UNFPA-së.

PËRSE BUXHETIMI “PËR RININË” DHE “ME RININË”?

Rinia në Shqipëri është pjesë e programit dhe politikave të qeverisë dhe citohet si grup prioritar në dokumenta të veçantë të hartuar për këtë qëllim. Ofrimi i një tërësie shërbimesh dhe informacionesh edukuese në fushën e shëndetësisë, arsimit, punësimit, zhvillimit ekonomik, kulturës, sportit, argëtimit, mjedisit e vullnetarizimit, si dhe angazhimi i rinisë në proceset planifikuese e vendimmarrëse, është domosdoshmëri¹. Këto shërbime mund dhe duhet të ofrohen kryesisht nga njësitë bazë të vetëqeverisjes vendore (bashkitë), të cilat janë më afër qytetareve dhe qytetarëve, si dhe njohin më mirë nevojat e tyre.

Të rejtat dhe të rinjtë duhet të jenë pjesë e iniciativave planifikuese e zhvilluese të ndërmarra si në nivel qendror ashtu edhe nga njësitë e vetëqeverisjes vendore, sidomos nga bashkitë.

Ligji 68/2017 “Për financat e vetëqeverisjes vendore” në nenin 38 pika 2 të tij kërkon shprehimisht që, pas finalizimit të projekt dokumentit të programit buxhetor afatmesëm të rishikuar, kryetari i njësisë së vetëqeverisjes vendore merr masa për publikimin e tij dhe më pas organizon seanca dëgjimore me komunitetin dhe grupet e interesit². Në këtë kuadër, bashkitë mund dhe duhet të mbështetin iniciativat e tyre planifikuese buxhetore për të rejtat dhe të rinjtë në nevojat e këtij grupi, duke u udhëhequr dhe zbatuar legjislacionin në fuqi dhe dokumentat kryesorë strategjikë të hartuar për këtë qëllim. Si dy nga më të rëndësishmet mund të përmendim:

1. Ligji 139/2015 “Për vetëqeverisjen vendore” si një nga ligjet bazë mbi të cilin organizojnë punën dhe funksionojnë njësitë e vetëqeverisjes vendore, ka të shprehur qartësisht detyrimin dhe përgjegjësinë për trajtimin me prioritet të rinisë. Konkretisht këto detyrime evidentohen në:

- (i) nenin 3 ku përcaktohet misioni i vetëqeverisjes vendore, në pikat d), dh) dhe f) sipas të cilave realizimi i shërbimeve duhet të bëhet në forma të përshatshme, bazuar në nevojat e antareve dhe antarëve të bashkësisë, në përputhje me standardet e kërkuara me ligj apo akte të tjera normative si dhe përmes nxitjes efektive të pjesëmarrjes gjithëpërfshirëse të bashkësisë në qeverisjen vendore;
- (ii) nenin 23 ku përcaktohen funksionet e bashkisë në fushën e infrastrukturës dhe shërbimeve publike (kryesisht në mirëmbajtjen e institucioneve arsimore apo zhvillimin e aktiviteteve edukuese e promovuese në fushën e shëndetësisë, etj);
- (iii) nenin 24 ku përcaktohen funksionet e bashkisë në fushën e shërbimeve sociale;
- (iv) nenin 25 ku përcaktohen funksionet e bashkisë në fushën e kulturës, sportit dhe shërbimeve argëtuese;
- (v) nenin 26 ku përcaktohen funksionet e bashkisë në fushën e mbrojtjes së mjedisit;
- (vi) nenin 28 ku përcaktohen funksionet e bashkisë në fushën e zhvillimit ekonomik vendor;
- (vii) nenin 29 ku përcaktohen funksionet e bashkisë në fushën e sigurisë publike.

Garantimi i pjesëmarrjes publike të grupeve të ndryshme shoqërore në procesin e vendimmarrjes, shprehet qartësisht edhe në nenin 16 të këtij Ligji, ku përcaktohet detyrimi për konsultime publike në njësitë e vetëqeverisjes vendore.

2. Plani Kombëtar i Veprimit për Rininë (PKVR) 2015-2020, miratuar me Vendim të Këshillit të Ministrave Nr. 383, datë 6 maj 2015, është një ndër dokumentat kryesorë që udhëheq punën e qeverisjes qendrore si dhe të njëjësive të vetëqeverisjes vendore për veprime dhe masa për të rejtat dhe të rinjtë në Shqipëri.

¹Fushat e mësipërme përbëjnë dhe thelbin e objektivave të përgjithshme të Planit Kombëtar të Veprimit për Rininë 2015-2020

²Ligji Nr. 68/2017 “Për financat e vetëqeverisjes vendore”, neni 38, pika 2, fq. 16

Qëllimi këtij plani është zhvillimi dhe koordinimi i politikave ndërsektoriale rimore në edukim, punësim, shëndetësi e kulturë, si dhe forcimi i pjesëmarrjes së të rejave e të rinjve në jetën shoqërore dhe proceset vendimmarrëse. Misioni i Planit Kombëtar të Veprimit për Rininë 2015–2020, qartësisht evidenton nevojën për *“përmirësim të cilësisë së jetës së të rejave e të rinjve dhe forcim të statusit të tyre, përmes zhvillimit të më shumë mundësive në edukim, punësim, shëndetësi, kulturë, si dhe rritje të pjesëmarrjes së plotë të tyre në shoqëri dhe vendimmarrje”*³. Bazuar mbi këtë dokument strategjik, njësitë e vetëqeverisjes vendore duhet të hartojnë dhe zbatojnë planet e tyre të veprimit në nivel vendor, duke synuar përbushjen e misionit dhe qëllimit të sipërcituar.

SI PARAQITET SITUATA NË BASHKINË E DIBRËS?

Në planifikimet dhe ndërhyrjet në shërbim të komunitetit — pra përfshirë edhe rininë – Bashkia e Dibrës orientohet kryesisht përmes Strategjisë Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim 2015–2020, si dhe Planit të Përgjithshëm Vendor⁴, pjesë e të cilit është dhe Strategjia e Territorit të Bashkisë hartuar në vitin 2016⁵. Po kështu në dhjetor 2018 është miratuar dhe Plani Social dhe për Mbrojtjen e Fëmijëve. Ndërsa në terma buxhetorë, është përgatitur Plani Buxhetor Afatmesëm 2018–2020, mbi bazën e të cilit, në përputhje me ligjin për financat e vetëqeverisjes vendore, bëhet dhe planifikimi buxhetor vjetor.

Bazuar në informacionin e dhënë nga bashkia, situata në lidhje me të rejtat dhe të rinjtë paraqitet si në vijim:

- Bashkia e Dibrës *disponon të dhëna të sakta* të numrit të të rejave dhe të rinjve të grupmoshës 15–29 vjeç (sipas këtyre të dhënave në bashkinë e Dibrës jetojnë 10387 të reja e të rinj të kësaj grupmoshe, përkatësisht 4918 femra dhe 5469 meshkuj).
- Në Dibër ka 4 (katër) shkolla të mesme dhe 4 (katër) shkolla të bashkuara, si dhe 3 (tre) qendra shumë-funksionale por *nuk ka një qendër rimore*. Gjithashtu ekzistojnë edhe 2 (dy) organizata lokale rimore, konkretisht Atom Albania dhe Change the Future.
- Pranë Bashkisë është ngritur në 30.06.2018 *Këshilli Rinor* i përbërë nga 20 të reja e të rinj të përzgjedhur sipas angazhimeve në Qeveritë e Nënësve apo aktivitete të ndryshme. Ky këshill është ngritur me iniciativën e “Dituria është progres” në bashkëpunim me “A Woman in Power” me mbështetjen e ANTARC. Aktivitetet kryesore synojnë trajnimin (e certifikuar) të të rejave dhe të rinjve si dhe nxitjen e pjesëmarrjes së tyre në mbledhjet e Këshillit Bashkiak.
- *Kujdesi shëndetësor* është pjesë e integruar e Planit të Përgjithshëm Vendor, 2016 dhe trajtohet me programe apo projekte edhe në Planin Buxhetor Afatmesëm. Megjithatë, në strukturën e bashkisë *nuk ka të emëruar një punonjës apo punonjëse, si specialist/specialiste të shëndetësisë*. Ndërsa në nivel të Këshillit Bashkiak ka një Komision në të cilin shqyrtohen çështjet e shëndetësisë, i përbërë nga 5 (pesë) antarë.

³ Plani Kombëtar i Veprimit për Rininë 2015–2020, fq.9

⁴ Miratuar me VKM Nr. 2 datë 18.04.2017, për më shumë shiko: <http://planifikimi.gov.al/index.php?eID=dumpFile&t=&f=22248&token=2aba2ecfe43fb7516398ee50f1b5b057b40994>

⁵ Në këtë Strategji, të rinjtë dhe të rejtat përdorues të substancave narkotike përmenden si një nga grupet e rezikuara nga përjashtimi social, ndërkohë që në Objektivin Strategjik 9 përmendet rëndësia e sigurimit të ambienteve dhe lehtësuarve publike për nevojat e komunitetit dhe grupeve në nevojë, përfshirë këtu edhe rininë; për më shumë detaje shiko: http://www.km.dfp.al/wp-multimedia/st/diber/Strategjia_Terri_torit_Diber_draft%2026_2_2016-final.pdf

⁶ Për më shumë referohu tek Draft Plani Social dhe i Mbrojtjes së Fëmijëve, në: <https://portavendore.al/wp-content/uploads/2018/12/Draft-Plani-social-Diber-min.pdf>

- *Nuk ekziston një plan sektorial për rininë* (që të bazohet dhe në Planin Kombëtar të Veprimit për Rininë), megjithatë, disa nga prioritetet lidhur me rininë citohen si në Strategjinë e Territorit të Bashkisë, 2016 ashtu edhe në “Planin Social dhe të Mbrojtjes së Fëmijëve”, miratuar në dhjetor 2018 (ku ndër të tjera, në objektivin specifik 2.2. theksohet ngritja e një qendre sociale që ofron shërbime për fëmijët dhe të rinjtë)⁶. Po kështu në Bashki nuk ka ndonjë drejtori apo sektor të veçantë përgjegjës për çështjet e rinisë dhe as specialist/specialiste të emëruar për këtë qëllim. Këto çështje trajtohen brenda Sektorit të Arsimit, Kulturës dhe Turizmit.
- Bashkia në tre vitet e fundit (2015–2017) ka zbatuar një sërë programesh e projektsh për rininë, të tilla si: programi i internshipit, guiderët turistikë, “Takohemi për një libër”, programi i ri-integrimit, “Unë zgjedh të jetoj pa dhunë” si dhe projekte me aktivitete sportive. Për vitin 2018, u zbatuan këto programe: programi i internshipit, guiderët turistikë, “Takohemi për një libër”, programi i vetëpunësimit, programi i ri-integrimit, “Më dëgjo dhe mua”, si dhe projekte me aktivitete në fushën e sportit e kulturës.
- Këshilli Bashkiak *ka zhvilluar 2 (dy) seanca dëgjimore dedikuar çështjeve të rinisë*. Në këto seanca janë evidentuar problemet që shqetësojnë dhe janë prioritare për rininë, të tilla si: *mungesa e vende të punës apo e politikave të vetëpunësimit për të rejtat dhe të rinjtë, mungesa e një qendre rinore, mungesa e ambjenteve të përshtatshme sportive, etj.* Gjithashtu, të rejtat e të rinjtë kanë mundësi të ngrenë zërin për problemet që i shqetësojnë, edhe nëpërmjet shkresave zyrtare apo ankesave pranë Zyrës së Informacionit, takimeve direkte me punonjëse e punonjës të bashkisë, komunikimit elektronik përmes faqes zyrtare të Bashkisë (dibra.gov.al) apo faqes zyrtare të Bashkisë në Facebook (Bashkia Dibër).
- Buxheti i bashkisë dedikuar direkt ose indirekt rinisë është *pjesë e programeve të Arsimit*, dhe Shërbimeve Sociale. Buxheti për rininë i planifikuar dhe realizuar gjatë tre viteve të fundit nën këto programe *rezulton të ketë rritje me gati trefish e gjysëm nëse krahasojmë fondet e vitit 2015 me ato të vitit 2018*, siç paraqitet në tabelën në vijim:

VITI	KATEGORIA	BUXHETI I PLANIFIKUAR (LEKË)	BUXHETI I REALIZUAR (LEKË)
2015	Arsimi	300.000	300.000
	Shërbimet Sociale	100.000	100.000
	TOTAL	400.000	400.000
2016	Arsimi	500.000	500.000
	Shërbimet Sociale	300.000	300.000
	TOTAL	800.000	800.000
2017	Arsimi	750.000	750.000
	Shërbimet Sociale	600.000	600.000
	TOTAL	1,350.000	1,350.000
2018	Arsimi	850.000	850.000
	Shërbimet Sociale	550.000	550.000
	TOTAL	1,400.000	1,400.000

- Njoftimet e ndryshme përfshirë edhe ato për të rejat dhe të rinjtë (të tilla si njoftime mbi edukimin, trajnimin apo bursat) pasqyrohen on-line në faqen e internetit të bashkisë: www.dibra.gov.al
- Bashkia *nuk ka bërë ndonjë vlerësim/anketim për të identifikuar nevojat dhe prioritetet* e të reja dhe të rinje në Dibër. Megjithatë këto nevoja dhe prioritetet janë identifikuar si përmes takimeve të ndryshme të stafit të Bashkisë nëpër shkolla, ashtu edhe në një takim të veçantë të Kryetarit të Bashkisë me të rejat dhe të rinjtë në kuadër të planifikimit të buxhetit për vitin 2019, realizuar në dhjetor të vitit 2018.
- Kur pyetet për rëndësinë e aktiviteteve me fokus shëndetin seksual e riprodhues si dhe ato sensibilizuese për shëndetin dhe kujdesin shëndetësor, bashkia i vlerëson si aktivitete tepër të rëndësishme, së bashku me: pasjen e një manuali shpjegues për të rejat e të rinjtë për t'u njohur me të drejtat e tyre mbi shëndetin e kujdesin shëndetësor; shkëmbimin e eksperiencave mes të reja dhe të rinje nga bashki të ndryshme me ndërmjetësimin e drejtuesve vendorë; mbajtjen e një regjistri statistikor vendor për sëmundje që lidhen me shëndetin seksual dhe riprodhues; si dhe me shëndetin në tërësi të të reja dhe të rinje, etj.

Ndërkohë, nga një anketim i kryer nga UNFPA me ekspertizën e Observatorit për të Drejtat e Fëmijëve dhe të Rinjve, në emër të Rrjetit të Organizatave "Zëri i të Rinjve" me 100 të reja e të rinj të bashkisë Dibër (65% vajza dhe 61% nga zonat rurale të njësive administrative Kastriot, Maqellarë dhe Tomin), gjatë periudhës tetor – nëntor 2018, rezultoi se:

- Afërsisht *1 në 11 të reja dhe të rinj* kanë dëgjuar se çfarë janë Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm (Sustainable Development Goals – SDGs). *Familja* është cituar si burim i vetëm i marrjes së këtij informacioni nga të gjithë të anketuarat/anketuarit në zonat urbane. Ndërsa të rejat dhe të rinjtë në zonat rurale kanë theksuar si burime informacioni në këtë drejtim: *familjen* (22%), *shkollën* (22%), *organizatat e shoqërisë civile* (22%), *internetin* (22%) *si dhe televizionin* (12%). *Institucionet lokale* nuk janë cituar si burim informacioni nga asnjë nga të rejat dhe të rinjtë e zonave urbane apo rurale.
- *Asnjë prej të reja dhe të rinje* të anketuara/anketuar nuk *janë përfshirë personalisht në arritjen e SDG-ve* dhe *22% e të reja dhe të rinje* të grupmoshave të ndryshme shprehen se *dëshirojnë të përfshihen, por nuk kanë informacionin e nevojshëm se si* mund të ndodhë kjo gjë.
- *100% e të reja dhe të rinje* të anketuara/anketuar si në zonat urbane dhe ato rurale janë shprehur se *kanë marrë informacion* mbi shëndetin seksual dhe riprodhues. *Shkolla, interneti* dhe *shoqet/shokët*, janë burimi më i shpeshtë i informacionit të përdorur për pasurimin e njohurive të të reja dhe të rinje mbi këtë çështje. Veç këtyre burimeve, trajnimet konsiderohen gjithashtu shumë të rëndësishme dhe të kërkuara nga të rejat dhe të rinjtë për të marrë njohuri dhe informacione sa më të sakta mbi shëndetin seksual dhe riprodhues.
- *Shumica e të reja dhe të rinje (56%)* shprehen se informacioni i marrë në shkollë mbi shëndetin seksual dhe riprodhues është *pjesërisht i mjaftueshëm*. *Mbi 10% e të reja dhe të rinje në zonat urbane* shprehen se informacioni i marrë në shkollë mbi shëndetin seksual dhe riprodhues është *i mjaftueshëm*, përkundrajt *9% të të reja dhe të rinje në zonat rurale*. Po kështu, *14% e të reja dhe të rinje në zonat rurale dhe 5% e të reja dhe të rinje në zonat urbane* shprehen se informacioni i marrë në shkollë mbi shëndetin seksual dhe riprodhues *nuk është i mjaftueshëm*.

- *Pjesa më e madhe e të rejave dhe të rinjve të anketuar* (56% në zonat rurale dhe 44% në zonat urbane) shprehen se *nuk flasin me prindërit* e tyre mbi çështjet e shëndetit seksual dhe riprodhues dhe se më e lehtë për ta është të komunikojnë me *shokët/shoqet* (31% në zonat urbane dhe 34% në zonat rurale) *ose vetëm me mamin* (33% në zonat urbane dhe 30% në zonat rurale). POR, asnjëra/asnjëri prej të anketuarve *nuk komunikon* për këtë gjë me *babain* apo *mësueset/mësuesit*. *3% e të rejave në zonat rurale* shprehen se *prindërit nuk i lejojnë* të komunikojnë mbi shëndetin seksual dhe riprodhues në familjet e tyre.
- *1 në 7 të reja dhe të rinj* janë në dijeni të programeve/ prioriteteve të bashkisë në lidhje me rininë (më së shumti vajzat në zonat urbane, në masën 23% përkundrejt 15% e djemve, si dhe vajzat në zonat rurale, në masën 15% përkundrejt 5% e djemve).
- Shumica e të rejave dhe të rinjve (49% në zonat urbane dhe 51% në zonat rurale) shprehen se *NUK kanë marrë ndonjëherë pjesë në takimet* që bashkia ka zhvilluar me të reja dhe të rinjtë për përcaktimin e prioriteteve të zhvillimit të zonës. 30% e të rejave dhe të rinjve në zonat rurale dhe 21% e të rejave dhe të rinjve në zonat urbane nuk kanë dijeni për organizimin e këtyre takimeve. 15% e të rejave dhe të rinjve nga zonat urbane dhe 18% e të rejave dhe të rinjve nga zonat rurale janë shprehur se kanë marrë pjesë *ndonjëherë* në takimet e organizuara nga bashkia për këtë qëllim.
- Informacionet nga bashkia të reja dhe të rinjtë e zonave urbane i marrin kryesisht nga *portali on-line* (30% e tyre), ndërsa në zonat rurale përmes njoftimeve publike (38% e tyre). Buletinet informuese nuk rezultojnë të jenë mjete të përdorura nga të reja dhe të rinjtë në zonat urbane apo rurale për marrjen e informacioneve mbi programet e Bashkisë.
- *Aktivitetet informuese, ndërgjegjësuere, argëtuese dhe sportive, kurset profesionale dhe trajnimet* janë programet më të preferuara që të reja dhe të rinjtë do të donin të përfitonin nga bashkia e Dibrës.

ÇFARË MUND TË PËRFSHIHET NË BUXHETIN E VITIT 2019 PËR RININË?

Bashkia e Dibrës, në përmbushje të detyrimeve dhe përgjegjësi të saj për përmirësimin e situatës së të rejave dhe të rinjve, si dhe në zbatim të Planit Kombëtar të Veprimit për Rininë 2015–2020 mund të përfshijë në planifikimin buxhetor për vitin 2019, disa nga veprimet që përshkruhen në vijim:

QËLLIMI	VEPRIMI / PROJEKTI	KOHËZGJATJA	TREGUES	SHËNIME
1. Nxitja dhe pjesëmarrja e të rejave dhe të rinjve në proceset dhe vendimmarrjet demokratike	1.1 Fuqizimi i Këshillit Rinor dhe nxitja e pjesëmarrjes aktive të tij në proceset vendimmarrëse të Bashkisë. (Rëndësi duhet t'i jepet përbërjes së Këshillit Rinor që duhet të respektojë balancën gjinore dhe përfaqësimin e të rejave dhe të rinjve nga grupe të pafavorizuara, si persona me aftësi të kufizuara, minoriteti Rom, Egjiptjan, komuniteti LGBTI, etj).	– Prill 2019: Përgatitja e rregullores së funksionimit të Këshillit Rinor. – 2019 – e në vijim: Aktivizimi i këtij Këshilli në mbledhjet dhe proceset vendimmarrëse të bashkisë.	– Lista e antarëve dhe antareve të Këshillit Rinor, publikuar në faqen e internetit të bashkisë. – Rregullorja e funksionimit të Këshillit Rinor e publikuar në faqen e internetit të Bashkisë. – Pjesëmarrja dhe diskutimi i tyre pasqyruar në proces-verbalet e mbledhjeve përkatëse.	Ky veprim është në përputhje me objektivin strategjik 1, aktivitetin 1.2.2 të PKVR 2015–2020. Ai mund të kryhet në bashkëpunim me Rrjetin e Organizatave “Zëri i të Rinjve”, si dhe me të rejat dhe të rinjtë në shkolla.
	1.2 Aktivitete sensibilizuese me qëllim zvogëlimin e stereotipeve/diskriminimit gjinor dhe përfshirjen e të rejave dhe të rinjve në proceset vendimmarrëse dhe jetën publike.	Gjatë gjithë vitit 2019	– Numri i aktiviteteve me fokus diskriminimin gjinor dhe përfshirjen e rinisë në vendimmarrje, të organizuara nga bashkia në shkollat e mesme dhe nëntë-vjeçare të qytetit dhe të njësive administrative përreth. – Numri i të rejave dhe të rinjve të pranishëm si dhe që japin mendim në mbledhjet e Këshillit Bashkiak apo seancat / dëgjesat publike që organizon bashkia për çështje të ndryshme.	strategjik 1, aktivitetin 1.2.3 të PKVR 2015–2020. Nëpunësja e Barazisë Gjinore në bashki mund ta përfshijë organizimin e aktiviteteve të tilla në shkolla si pjesë të punës edukuese / informuese për çështjet e barazisë gjinore dhe mosdiskriminimit.

2. Nxitja e punësimit të të rejave dhe të rinjve përmes politikave efektive të tregut të punës	2.1 Vlerësimi i kërkesës së tregut të punës dhe traditës apo nevojave specifike të Dibrës, në lidhje me kurset e formimit profesional që mund të ofrohen nga Agjensia e Formimit Profesional (AFP) për të rejtat dhe të rinjtë dibrane/dibranë.	Prill – Qershor 2019: Vlerësimi i situatës Korrik 2019 – e në vijim: Propozimet dhe hapat konkretë deri në ngritjen e programeve të reja të formimit profesional për të rejtat dhe të rinjtë.	– Raporti i vlerësimit të situatës – Propozimet drejtuar AFP dhe Zyrës Rajonale të Punësimit (ZRP) Dibër, mbi kurset e reja të formimit profesional që duhet të hapen. – Numri i kurseve të reja të hapura nga AFP.	Ky veprim është në përputhje me objektivin strategjik 2, aktivitetin 2.2.6 të PKVR 2015–2020. Ai duhet të zhvillohet në bashkëpunim të ngushtë me AFP, ZRP, si dhe me bizneset ekzistuese të zonës.
	2.2 Organizimi i takimeve sensibilizuese me të rejtat dhe të rinjtë mbi rëndësinë e ndjekjes së kurseve të formimit profesional, të bazuara në nevojat dhe specifikat e zonës.	Qershor – Dhjetor 2019	– Numri i takimeve të organizuara në shkollë. – Numri i të rejave dhe të rinjve që marrin pjesë në këto takime. – Numri i të rejave dhe të rinjve të regjistruara/regjistruar në kurset e formimit profesional.	Ky veprim është në përputhje me objektivin strategjik 2, aktivitetin 2.2.7 të PKVR 2015–2020.
	2.3 Mbështetja e aktiviteteve që nxisin vetëpunësimin e të rejave dhe të rinjve nga zonat rurale	Gjatë gjithë vitit 2019	– Numri i aktiviteteve vetëpunësuese të mbështetura. – Numri i të rejave dhe të rinjve të vetëpunësuar / vetëpunësuar.	Ky veprim është në përputhje me objektivin strategjik 2, aktivitetin 2.3.4 të PKVR 2015–2020.
3. Nxitja e përfshirjes së të rejave dhe të rinjve në aktivitete mjedisore	3.1 Nxitja e pjesëmarrjes aktive të të rejave dhe të rinjve në hartimin dhe monitorimin e politikave mjedisore në nivel lokal.	Gjatë gjithë vitit 2019	– Numri i të rejave dhe të rinjve që marrin pjesë aktivisht në seancat e Këshillit Bashkiak, dëgjesat publike apo aktivitete mbi mjedisin, të organizuara nga bashkia.	Ky veprim është në përputhje me objektivin strategjik 3, aktivitetin 3.7.2 të PKVR 2015–2020.
	3.2 Aktivitete pastrimi, pyllëzimi apo riciklimi me qëllim rritjen e sensibilitetit të të rejave dhe të rinjve, si dhe	Gjatë gjithë vitit 2019	– Numri i aktiviteteve sensibilizuese të organizuara. – Numri i pemëve të mbjella dhe sasia e plehrave të	Ky veprim është në përputhje me objektivin strategjik 3, aktivitetin 3.7.5 të PKVR 2015–2020.

	komunitetit në tërësi mbi mbrojtjen emjedisit.		grumbulluara apo ricikluara.	
	3.3 Aktivitete sensibilizuese mbi mjedisin dhe ndikimin e tij në shëndetin e gjeneratës së re.	Gjatë gjithë vitit 2019	- Numri i aktiviteteve të zhvilluara. - Numri i të rejave dhe të rinjve pjesëmarrës / pjesëmarrës.	Ky veprim mund të jetë pjesë e aktiviteteve që duhet të organizojë Drejtoria e Shërbimeve Sociale në Bashki.
4. Nxitja e përfshirjes së të rejave dhe të rinjve në aktivitete artistike e kulturore	4.1 Mbështetje për grupet e reja rinore kulturore dhe artistike (këngë, teatër, animacione) të krijuara nga të rejtat dhe të rinjtë e shkollave të Dibrës dhe përfshirja e tyre në ngjarje apo festa të rëndësishme të qytetit.	Gjatë gjithë vitit 2019	- Numri i grupeve të reja rinore të mbështetura. - Numri i aktiviteteve të bashkisë në të cilat janë të ftuara dhe kanë performuar këto grupe rinore.	Ky veprim është në përputhje me objektivin strategjik 6, aktivitetin 6.1.2 të PKVR 2015–2020.
	4.2 Promovimi i jetës artistike dhe kulturore përmes organizimit të aktiviteteve artistike–kulturore edhe në zonat rurale.	Gjatë gjithë vitit 2019	- Numri i aktiviteteve artistike–kulturore të organizuara me mbështetjen e bashkisë, në zonat rurale, me grupet rinore.	strategjik 6, aktivitetin 6.2.1 të PKVR 2015–2020.
5. Nxitja e përfshirjes së të rejave dhe të rinjve në aktivitete edukuese shëndetësore	5.1 Aktivitete që promovojnë një kulturë të hapur dhe të lirë rreth shëndetit seksual, për të ulur stigmatizmin dhe diskriminimin.	Gjatë gjithë vitit 2019	- Numri i aktiviteteve të zhvilluara në shkollat e qytetit dhe në zonat rurale. - Numri i të rejave dhe të rinjve që marrin pjesë.	Ky veprim mund të jetë pjesë e aktiviteteve që duhet të organizojë Drejtoria e Shërbimeve Sociale në Bashki.
	5.2. Krijimi dhe mbështetja e grupeve “edukatorë bashkëmoshatarë” (“peer education groups”) për nxitjen e organizimit të aktiviteteve edukuese shëndetësore mes të rejave dhe të rinjve në zonat rurale, si dhe në komunitetin Rom, Egjiptjan, LGBTI, etj.	Gjatë gjithë vitit 2019	- Grupet e “edukatorëve bashkëmoshatarë” të krijuara. - Numri i aktiviteteve të organizuara nga grupet e “edukatorëve bashkëmoshatarë” me të rejtat dhe të rinjtë e zonave apo komuniteteve të caktuara.	Ky veprim mund të jetë pjesë e aktiviteteve që duhet të organizojë Drejtoria e Shërbimeve Sociale në Bashki, në bashkëpunim me Rrjetin e Organizatave “Zëri i të Rinjve”.

	5.3 Konkurse mes shkollave të mesme mbi rolin e qeverisjes vendore në çështje të shëndetit seksual dhe riprodhues.	Gjatë ditëve dedikuar shëndetit përgjatë vitit 2019	- Numri i aktiviteteve të zhvilluara në shkollat e qytetit dhe në zonat rurale. - Numri i të rejave dhe të rinjve që marrin pjesë.	Ky veprim mund të jetë pjesë e aktiviteteve që duhet të organizojë Drejtoria e Shërbimeve Sociale në Bashki.
6. Nxitja e përfshirjes së të rejave dhe të rinjve në aktivitete për arritjen e Objektivave të Zhvillimit të Qendrueshëm (Sustainable Development Goals – SDGs)	6.1. Aktivitete informuese mbi SDG-të me qëllim njohjen e tyre dhe sensibilizimin e të rejave dhe të rinjve mbi rolin që mund dhe duhet të luajnë për përmbushjen e këtyre objektivave.	Gjatë gjithë vitit 2019	- Numri i aktiviteteve me fokus SDG-të, të organizuara nga bashkia në bashkëpunim me Rrjetin “Zëri i të rinjve” në shkollat e mesme të qytetit	Në realizimin e aktiviteteve të tilla mund të angazhohet jo vetëm Nëpunësja e Barazisë Gjinore por edhe stafi përgjegjës në bashki për çështje të edukimit.
	6.2. Mbështetja e iniciativës “Rinia dibrane për SDG-të”, përmes hartimit dhe financimit për zbatimin e një plani veprimesh konkrete në këtë drejtim.	Prill – Shtator 2019: Hartimi i dokumentit të planit të veprimeve për përfshirjen e të rejave dhe të rinjve në arritjen e SDG-ve. Tetor – Dhjetor 2019, e në vijim: Zbatimi i planit të hartuar, duke ofruar mbështetjen e duhur financiare, infrastrukture	- Dokumenti i Planit të Veprimeve për arritjen e SDG-ve përmes kontributit të të rejave dhe të rinjve. - Numri i iniciativave të financuara nga bashkia, për t’u zbatuar nga të rejtat dhe të rinjtë në kuadër të SDG-ve.	Bashkëpunimi me Rrjetin “Zëri i të rinjve”, si dhe me akademikët dhe median, lehtëson zhvillimin e aktiviteteve të tilla dhe ndihmon në prezantimin e ideve inovative për të kontribuar për arritjen e SDG-ve.
	6.3. Panairi i ideve në kuadër të “Ditës Botërore të Aftësive të të rejave dhe të rinjve”, bazuar në trajnimet e formimit profesional të ofruara mbi bazën e nevojave dhe karakteristikave të zonës.	15 Korrik 2019	- Panairi i organizuar në bashkëpunim me AFP dhe ZRP. -Numri i ideve të prezantuara. -Numri i të rejave dhe të rinjve pjesëmarrës/e.	Ky aktivitet është në përputhje me SDG 4 “Sigurimi i arsimit të lartë gjithëpërfshirës e të barabartë për të gjithë dhe nxitja e mundësive të të rinjëve gjatë gjithë jetës”. Aktiviteti mund të kombinohet (dhe kontribuon) edhe me veprimet e planifikuara në qëllimin 2, të fokusuara tek rinia dhe nxitja e punësimit (siç paraqiten më sipër në këtë tabelë).

ÇFARË HAPASH DUHET TË HEDHË BASHKIA PARALELISHT ME PËRFSHIRJEN NË BUXHETIN E VITIT 2019 TË DISA PREJ VEPRIMEVE TË PROPOZUARA MË SIPËR?

- Të përditësojë bazën e të dhënave (databazën) në lidhje me numrin e të rejave dhe të rinjve në qytet dhe zonat rurale pjesë e territorit të bashkisë, duke siguruar që kjo bazë të dhënash të përmbajë detaje mbi gjininë, moshën, aftësitë e kufizuara të tyre, etninë, orientimin seksual, vendbanimin, etj.
- Të nxitë fuqizimin e Këshillit Rinor dhe të mundësojë pjesëmarrjen e tij jo vetëm në takime dhe dëgjesa me fokus çështjet e rinisë, por edhe në takime dhe dëgjesa publike që bashkia organizon për çështje të ndryshme të lidhura me shëndetësinë, arsimin, punësimin, zhvillimin ekonomik, etj. Gjithashtu, Bashkia duhet të sigurojë përbërjen e drejtë dhe funksionimin e duhur të Këshillit Rinor, përmes përgatitjes dhe miratimit edhe të një rregulloreje përkatëse.

Të bashkëpunojë me rrjetin “Zëri i Rinjve” me qëllim ofrimin e modelit për nxitjen e krijimit të grupeve dhe

- shoqatave rinore, nga të rejtat dhe të rinjtë e qytetit dhe të zonave rurale pjesë e territorit të bashkisë.

Të organizojë sesione të hapura dhe dëgjesa publike me fokus të veçantë të rejtat dhe të rinjtë dhe nevojat e tyre. Për të siguruar pjesëmarrjen në këto sesione apo dëgjesa, të organizojë fillimisht takime të shkurtra informuese në shkollat e qytetit dhe të zonave rurale, ku të ftohen të rejtat dhe të rinjtë të bëhen pjesë e dëgjesave që do të organizojë bashkia. Në këto takime duhet të paraqitet dhe kalendari i dëgjesave që mendohet të organizohen. Një kopje e këtij kalendari me datat, oraret dhe vendin e organizimit të këtyre dëgjesave duhet të publikohet edhe në

- faqen e internetit të bashkisë.

Të marrë masa për të caktuar një specialiste/specialist që në përshkrimin e punës së saj/tij të ketë detyra që lidhen specifikisht me rininë dhe ndjekjen e prioriteteve të saj. Po kështu, Bashkia duhet të marrë masa për të caktuar një

- specialiste/specialist që në përshkrimin e punës së saj/tij të ketë detyra që lidhen specifikisht me shëndetësinë dhe ndjekjen e prioriteteve të saj.
- Të marrë masa që të koordinojë aktivitetet shëndetësore, edukuese e kulturore me prioritetet që lidhen me rininë në këto drejtime. Të mundësojë shkëmbime eksperiencash me bashki të tjera ku grupimet rinore janë më aktive.
- Të hartojë një plan veprimi lokal për rininë, ku të përmbliiden të gjitha veprimet e parashikuara në dokumenta të tjerë zhvillimorë të bashkisë, por edhe veprime të tjera të dosmosdoshme për adresimin e çështjeve rinore në fusha të ndryshme. Ky plan veprimi duhet të mbështetet në PKVR 2015–2020 (pjesë e këtyre veprimeve janë dhënë në tabelën mësipër me sugjerime për aktivitetet që duhet të përfshihen në buxhetin e vitit 2019 të bashkisë Dibër, me fokus rininë).

- Të marrë masa që në takimet dhe dëgjesat për rishikimin dhe zbatimin e buxhetit vjetor 2019, të sigurojë pjesëmarrjen e të rejave dhe të rinjve nga grupe të ndryshme (përfshirë edhe nga grupet e pafavorizuara si Romë, Egjiptjanë, PAK, LGBTI, etj). Bashkëpunimi me rrjetin e organizatave “Zëri i të rinjve” është i domosdoshëm në këtë drejtim, sidomos për të siguruar pjesëmarrjen e të rejave dhe të rinjve nga grupet e ndryshme të sipërcituara, të rejave dhe të rinjve nga zonat rurale, etj.
- Të marrë masa për ngritjen e Qendrës Sociale për fëmijët dhe të rinjtë siç është planifikuar dhe në “Planin Social dhe të Mbrojtjes së Fëmijëve”, miratuar në dhjetor 2018 (objektivi specifik 2.2).

